

Sygn. akt II Ca 661/13 Sygn. akt II Ca 661/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 października 2013r.

Sąd Okręgowy w Świdnicy, II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Barbara Nowicka

Sędziowie: SO Piotr Rajczakowski

SO Alicja Chrzan

Protokolant: Bogusława Mierzwa

po rozpoznaniu w dniu 29 października 2013r. w Świdnicy

na rozprawie

sprawy z powództwa **W. J.**

przeciwko **M. M.**

o zobowiązanie do złożenia oświadczenia woli

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Rejonowego w Kłodzku

z dnia 18 czerwca 2013 r., sygn. akt I C 911/12

I. oddala apelację;

II. zasądza od powódki na rzecz pozwanej kwotę 1.200 zł tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 18 czerwca 2013 r. Sąd Rejonowy w Kłodzku oddalił powództwo W. J. przeciwko M. M. o zobowiązanie do złożenia oświadczenia woli (pkt I) oraz zasądził od powódki na rzecz pozwanej kwotę 2.434,00 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (pkt II).

Sąd Rejonowy ustalił, że w dniu 18.04.2006 r. powódka darowała córce – pozwanej nieruchomość rolną wraz z zabudowaniami, obejmującą działki gruntu numer (...), o łącznej powierzchni 3,44 ha, położoną we wsi J.numer (...), gmina K., dla której Sąd Rejonowy w Kłodzku prowadzi księgę wieczystą (...). Umowę darowizny strony zawarły w trybie ustawy z 26 kwietnia 2011 r. o rentach strukturalnych. Pozwana ustanowiła zarazem na przedmiotowej nieruchomości służebność mieszkania na rzecz powódki, polegającą na prawie korzystania z jednego pokoju z używalnością łazienki i kuchni.

W 2011r. pozwana złożyła do Wójta (...)K.wniosek o wymeldowanie z przedmiotowej nieruchomości J. Z., syna powódki. Powódka sprzeciwiła się temu, co doprowadziło do konfliktu między stronami, objawiającego się kłótniami,

w których padały wzajemne wyzwiska i oskarżenia. W miejscu zamieszkania stron interweniowała policja, na skutek skarg obu stron. Powódka zawiadomiła prokuratora o przestępstwie znęcania się pozwanej nad jej osobą. Postanowieniem z dnia 20.06.2012r. dochodzenie w tej sprawie zostało umorzone, wobec stwierdzenia, że czyn nie zawiera ustawowych znamion czynu zabronionego. W (...), gdzie powódka została skierowana przez policję, odbyły się cztery rozmowy z psychologiem.

W dniu 3.08.2011r. powódka oświadczyła przed notariuszem, że odwołuje darowiznę, uczynioną na rzecz pozwanej, a dotyczącą ww. nieruchomości.

Przy tak ustalonym stanie faktycznym Sąd oddalił powództwo. Wskazał, że darowizna wytwarza pewien stosunek etyczny pomiędzy darczyńcą i obdarowanym, wyrażający się w moralnym obowiązku wdzięczności. Nakłada na obdarowanego więzy zobowiązujące go do szczególnego zachowania względem darczyńcy, dając mu możliwość podjęcia określonych czynności w razie naruszenia tego obowiązku. Sprzeniewierzenie się takim oczekiwaniom, przez dopuszczenie się ciężkich uchybień wobec darczyńcy, nie uzasadnia utrzymania stosunku wykreowanego przez umowę darowizny, nawet gdyby darowizna była już wykonana.

Równocześnie Sąd wyjaśnił, że złożenie oświadczenia woli w przedmiocie odwołania darowizny nieruchomości skutkuje upadkiem *causa donandi*, lecz nie unicestwia z mocy samego prawa prawnorzeczonego skutku umowy darowizny. Przeniesienie to powinno nastąpić w drodze umowy.

Uprawnienie do odwołania darowizny jest uzależnione od dopuszczenia się rażącej niewdzięczności obdarowanego wobec darczyńcy. Pod pojęciem rażącej niewdzięczności podpada tylko takie zachowanie obdarowanego, polegające na działaniu lub zaniechaniu (nieczynieniu) skierowanym bezpośrednio lub nawet pośrednio przeciwko darczyńcy, które, oceniając rzecz rozsądnie, musi być uznane za wysoce niewłaściwe i krzywdzące darczyńcę. Rażącą niewdzięczność musi cechować znaczne nasilenie złej woli, skierowanej na wyrządzenie darczyńcy krzywdy lub szkody majątkowej. Czynami o rażącej niewdzięczności są np.: odmówienie pomocy w chorobie, odmowa pomocy osobom starszym, rozpowszechnianie uwłaczających informacji o darczyńcy, pobicia czy ciężkie znieważenia. Takie zachowanie może być ponadto uznane za wyczerpujące znamiona rażącej niewdzięczności, jeżeli będzie świadomym, rozmyślnym naruszeniem podstawowych obowiązków. O rażącej niewdzięczności z reguły nie może być natomiast mowy, gdy obdarowany dopuszcza się wobec darczyńcy działań godzących w jego dobra, ale czyni to nieumyślnie. Sąd Rejonowy ocenił twierdzenia powódki, dotyczące zachowania pozwanej jako gołosłowne (art. 898 § 1 kc w zw. z art. 6 kc). Przeprowadził dowody zawnioskowane przez powódkę, w szczególności przesłuchał powołanych przez nią świadków i uznał że nie zasługują one na wiarę. Świadek K. O. zeznała o jednym incydencie, podczas którego doszło do kłótni między stronami, pozostałe informacje pochodziły z relacji powódki, przy czym świadek wyolbrzymiała opisywane zachowania, zeznając jednoznacznie na korzyść powódki, zasłaniając się podeszłym wiekiem i niepamięcią na pytanie pełnomocnika pozwanej. Jako niewiarygodne Sąd ocenił także zeznania świadka J. Z., syna powódki, który aktywnie uczestnicząc w konflikcie po stronie powódki, zeznawał wyraźnie na niekorzyść pozwanej, mając co najmniej żal do pozwanej za próbę wymeldowania go z przedmiotowej nieruchomości, a zarazem mając interes w skutecznym odwołaniu darowizny.

Zarzuty powódki, jakoby pozwana jednostronnie wszczyniała awantury, wyzywała ją, zabraniała korzystania ze strychu, groziła, że ją załatwi, odmówiła pomocy w chorobie, znęcała się psychicznie nie zostały zdaniem Sądu udowodnione.

W okolicznościach sprawy nie można mówić o „rażącej niewdzięczności” w rozumieniu art. 898 § 1 kc, które to pojęcie, zgodnie z utrwalonym orzecznictwem, dotyczy tylko takich niewłaściwych zachowań obdarowanego wobec darczyńcy, które charakteryzują się znacznym nasileniem złej woli, skierowanej na wyrządzenie darczyńcy krzywdy lub szkody majątkowej; chodzi przy tym nie o zwykłe konflikty, ale rozmyślne, wysoce nieprzyzwoite zachowanie, mające charakter zamierzonych, nieprzyjaznych aktów, kierowane wprost do darczyńcy. Zawiedzione oczekiwania powódki co do sposobu traktowania jej przez córkę, zięcia, wnuki, czy też brak możliwości zarządzania przedmiotową nieruchomością po dokonaniu darowizny, nie mogą uzasadniać odwołania darowizny na podstawie przepisu art. 898

§ 1 kc, tym bardziej, że z przeprowadzonych dowodów wynika, że w rodzinie tej dochodziło do wzajemnych wyzwisk, kłótni i oskarżeń, prowokowanych także wyzywającym zachowaniem powódki. Twierdzenia powódki nie znalazły poparcia w zgromadzonym materiale dowodowym, w szczególności, nie można zarzucić pozwanej zaniechania wypełniania wobec powódki moralnego obowiązku świadczenia na jej rzecz opieki i pomocy, skoro powódka nie wskazała nawet, aby o taką pomoc się zwracała, a pozwana jej odmówiła. Przeciwnie z zeznań samej powódki wynika, że nie ponosi kosztów swojego mieszkania w zakresie opłacanie energii elektrycznej, ogrzewania, wody. Jak ponadto wyżej wskazano brak jest jakichkolwiek uzasadnionych przesłanek do uznania, że obdarowana pozwana utrudnia, czy wręcz uniemożliwia, powódce korzystanie z przedmiotu darowizny.

W ocenie Sądu, postępowanie pozwanej obdarowanej przez powódkę polegające na wdawaniu się w kłótnie z powódką, w których padały wzajemne wyzwiska, jako sprzeczne z moralnym obowiązkiem wdzięczności, było naganne. Nie wyczerpało jednakże znamion rażącej niewdzięczności, gdyż nie wykraczało ponad zwykłe konflikty rodzinne w tym środowisku, gdzie do kłótni i konfliktów rodzinnych dochodziło zawsze (powódka była skłócona z córką i synem oraz siostrą, ta natomiast ze swoją matką, zaś pozwana ze swoim przyrodnim bratem).

Orzeczenie Sądu zaskarżyła w całości powódka, zarzucając mu :

1. naruszenie przepisów postępowania – art. 233 § 1 k.p.c. :

a) poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów z zeznań świadków J. Z., K. O. uznając je za niewiarygodne , co skutkowało poczynieniem przez Sąd ustaleń w sposób arbitralny, sprzeczny z zasadami logicznego myślenia i doświadczenia życiowego;

b) przekroczenie granic swobodnej ocen dowodów – poprzez niesłuszne uznanie sprzeczne z treścią dokumentów dostarczonych przez (...)w K., gdzie powódka została skierowana przez policję, iż udzielona jej pomoc psychologiczna nie świadczy o drastycznej sytuacji domowej,

c) swobodnej oceny dowodów poprzez niesłuszne uznanie, że z odczytanych protokołów zeznań świadków złożonych w postępowaniu karnym wszczętym z inicjatywy powódki nie wynika, że pozwana i jej mąż J. M.grozili jej „(...)wyzywali słowami powszechnie uznanymi za obelżywe, a nadto :

- dokonania swobodnych ustaleń wynikających z dowodów – zeznań świadka funkcjonariusza policji M. F.poprzez przyjęciem ze powódka zwracała się do niego o pomoc jedynie w sprawie rozwiązania jej sytuacji majątkowej z pominięciem tych fragmentów jego zeznań złożonych na rozprawie w dniu 19 marca 2013 r., że informowała go o groźbach, wulgarnych wyzwiskach pozwanej i jej męża, co skutkowało skierowaniem jej do (...),

2. błędne ustalenia stanu faktycznego przyjętego za podstawę orzeczenia poprzez dokonanie ustaleń sprzecznych ze zgromadzonym materiałem dowodowym poprzez przyjęcie, że zachowania pozwanej w postaci wyzwisk, groźby, wynikają jedynie z jej rozdrażnienia, uniesienia, a te zachowania w ocenie Sądu nie były świadome i nie nosiły znamion rażącej niewdzięczności – co skutkowało oddaleniem powództwa w całości.

W związku z powyższym wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie powództwa w całości, ewentualnie jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu.

Sąd Okręgowy rozpoznając apelację oparł się na ustaleniach faktycznych Sądu Rejonowego mających oparcie w materiale dowodowym sprawy i zważył, co następuje :

Zarzuty apelacji sprowadzają się jedynie do naruszenia prawa procesowego polegającego na niewłaściwej – zdaniem skarżącej - ocenie zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego. Sąd Okręgowy przy ponownym rozpoznaniu sprawy nie znalazł jednak podstaw do zakwestionowania wyroku Sądu Rejonowego. W sposób prawidłowy i zgodny z linią orzecniczą została przeprowadzona wykładnia przepisów prawa materialnego, w szczególności art. 898 k.c. i art. 900 k.c. w konsekwencji czego dokonana ocena stanu faktycznego nie może być uznana za dowolną.

Jak wynika z przeprowadzonego postępowania dowodowego podstawę procesu sądowego stanowi długotrwały konflikt stron – matki i córki. Powódka, po odwołaniu darowizny, domaga się wydania orzeczenia, które skutkowałoby zwrotnym przeniesieniem własności darowanej pozwanej nieruchomości. Niemniej jednak dla uwzględnienia takiego żądania konieczne staje się ustalenie istnienia podstawy prawnej, tj. rażącej niewdzięczności. Przesłankę tę należy uznać za spełnioną tylko wtedy gdy obiektywnie rzecz biorąc obdarowany w relacjach z darczyńcą w sposób naganny wykracza poza powszechnie przyjęte normy etyczne i moralne. Na gruncie przedmiotowej sprawy nie budzi wątpliwości istnienie pomiędzy stronami konfliktu. Każda z nich przedstawiła na dowód swoich racji dowody w postaci zeznań świadków, którzy potwierdzili fakt nieporozumień, brak dialogu między powódką a pozwaną, co z kolei przekłada się na napiętą sytuację w rodzinie. Zaoferowane dowody nie dają jednak podstaw dla ustalenia, że to pozwana odpowiedzialna jest za taki stan rzeczy, a jej zachowanie nosi znamiona rażącej niewdzięczności. Obie strony eskalują bowiem konflikt, wyrażają niechęć do porozumienia czy nawet podjęcia próby załagodzenia napiętych relacji. Każda z nich ma subiektywne poczucie krzywdy, co nie jest wystarczające dla obarczenia tylko jednej strony konsekwencjami za zaistniałą sytuację.

Z relacji obu stron wysuwa się wniosek, że źródłem konfliktu jest sprawa związana z wymeldowaniem z zajmowanej przez strony nieruchomości syna powódki a przyrodniego brata pozwanej. Negatywne relacje pozwanej z J. Z. nie mogą jednak być powodem dla którego powódka domaga się zwrotnego przeniesienia własności darowizny. Sąd Okręgowy stwierdza, iż brak jest podstaw do oceny jakoby to powódka była bierną stroną konfliktu, a pozwana wraz z rodziną jednostronnie, bez uzasadnionych przyczyn okazywała jej swoją niechęć i traktowała w sposób krzywdzący. Zachowanie obu stron zasługuje na potępienie i nie może być w żaden sposób tłumaczone. Obiektywnie jednak stwierdzić należy, że darowizna nie może stanowić karty przetargowej w relacjach rodzinnych. Powstanie konfliktu nie może automatycznie prowadzić do odwołania skutków prawnych takiej czynności. Ponadto pokreślenia wymaga, że oceniana sytuacja generuje wzajemnie niewłaściwe zachowania, które nie mogą jednak przesądzać o rażącej niewdzięczności. Pod pojęciem to w rozumieniu art. 898 § 1 k.c. może podpadać jedynie taka czynność czy zaniechanie obdarowanego, które były skierowane przeciwko darczyńcy ze świadomością i w nieprzyjaznym zamiarze, nie zaś krzywdy niezamierzone, popełnione w uniesieniu, czy rozdrażnieniu, wywołanym również zachowaniem się czy działaniem samego darczyńcy. Nadto nie mogą to być czyny wymierzone przeciwko osobie trzeciej, choćby pośrednio były przykre dla darczyńcy. W orzecznictwie podkreśla się przy tym jednoznacznie, że o rażącej niewdzięczności nie może być mowy, gdy obdarowany dopuszcza się wobec darczyńcy działań godzących w jego dobra, ale czyni to nieumyślnie, a nawet umyślnie, lecz działania te nie wykraczają poza ramy zwykłych konfliktów życiowych (rodzinnych) w określonym środowisku (vide : wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 17 października 2012 r., I ACa 536/12, LEX 1237876, wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 12 marca 2013 r., I ACa 1357/ 12, LEX nr 1313324, wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 24 stycznia 2013 r., I ACa 777/12, LEX nr 1312087).

Apelacja sprowadza się do podważania dokonanej oceny dowodów, niemniej jednak jest wbrew tym zarzutom Sąd nie przekroczył granic określonych przepisem art. 233 § 1 k.p.c. Jeśli tylko z materiału dowodowego sąd wyprowadza wnioski logicznie poprawne i zgodne z doświadczeniem życiowym, to ocena sądu nie narusza reguł swobodnej oceny dowodów i musi się ostać, choćby w równym stopniu, na podstawie tego materiału dawały się wysnuć wnioski odmienne. Jedynie wówczas, gdy brak jest logiki w wysnuwaniu wniosków ze zgromadzonego materiału dowodowego lub gdy wnioskowanie sądu wykracza poza reguły logiki formalnej albo, wbrew zasadom doświadczenia życiowego, nie uwzględnia jednoznacznych praktycznych związków przyczynowo-skutkowych, to przeprowadzona przez sąd ocena dowodów może być skutecznie podważona (vide : wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 28 maja 2013 r., VI ACa 1466/12 LEX nr 1342419).

Ponowna analiza akt, w szczególności zeznań świadków dowodzi, że wyzwiska, wzajemne oskarżenia, niewłaściwe zachowania są z obu stron i są ściśle związane z konfliktem rodzinnym a nie rażącą niewdzięcznością pozwanej. Zeznaniom M. F. nie sposób przypisać znaczenia, jakie przydaje im skarżąca. Podał on co prawda, że powódka zgłaszała mu fakt znieważania i wyzwania przez córkę i jej rodzinę, niemniej podał również, że w jego ocenie nie sposób zachowaniom takim przypisać groźby karalnej w rozumieniu prawa karnego. Zeznania pozostałych świadków zawnioskowanych przez powódkę potwierdzają jej wersję zdarzeń, co nie oznacza jednak, że przeczą wersji pozwanej.

Całokształt relacji świadków, stanowiska stron obiektywnie wskazują na rodzinny konflikt, za który odpowiedzialność ponoszą obie strony, a zachowaniu pozwanej nie można przypisać rażącej niewdzięczności.

Jedynie na marginesie Sąd Okręgowy zauważa, że w myśl art. 899 § 3 k.c. darowizna nie może być odwołana po upływie roku od dnia, w którym uprawniony do odwołania dowiedział się o niewdzięczności obdarowanego. Powódka w pozwie podała, że początek konfliktu z pozwaną sięga lutego 2011 r. wobec czego pozew w sprawie powinien zostać złożony najpóźniej do końca lutego 2012 r. Takowy został zaś złożony w lipcu 2012 r., a zatem z przekroczeniem terminu zawitego.

Mając na uwadze powyższe Sąd Okręgowy jest zdania, że brak jest uzasadnionych podstaw do uwzględnienia apelacji, stąd podlegała ona oddaleniu w oparciu o art. 385 k.p.c. O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono stosownie do przepisów art. 98 § 1 i § 3 k.p.c. w zw. z przepisami Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu, Dz. U. Nr 163, poz. 1348 ze zm.) tj. § 6 pkt 5 i § 13 ust. 1 pkt 1.